

Donderdag 13 oktober.

Vandaag is de vertrekdag van de tweede Griekenlandreis o.l.v. dhr. C.J.M. Jonkman, Italia Classica, voor sommigen Cornelis en voor anderen Cor.

De herinneringen aan het eerste bezoek aan Griekenland zijn zo aangenaam, dat een select gezelschap van recidivisten aangevuld met een nieuwe cultuur zoekende populatie het vasteland van Griekenland verder gaat verkennen. Thessalië, Epirus en Macedonië verleiden ons tot een vliegtocht in etappes met de Malev. In de zeventiger jaren bekend van zijn krakende, Spartaans gebouwde Iljoesins, maar die nu beschikt over comfortabele vliegtuigen van Amerikaanse snit. Bij de tussenstop in Budapest blijkt ons vliegtuig naar Athene een half uur later dan beoogd te vertrekken. Alle tijd voor een kop koffie, een stuk appeltaart of een mijmering hoe de reis verder zal verlopen, denken we met z'n allen.

Of de tijd gaat in Budapest sneller dan bij ons óf de vertrektijd is inmiddels weer gewijzigd, maar in eens is het "haasje repje". Wim en Jos worden van de appeltaart gesleurd en Cor moet weer bij de les gehaald worden starend in de verte over het vliegveld. Wat zou daar in zijn gedachten omgaan. Mag ik nu wel gids zijn voor de reisgroep in ver afgelegen opgravingen? Kunnen we nu wel de Akropolis bezoeken? Zal eenieder weer gezond thuiskomen van deze expeditie?

Aan boord blijkt deze haastige spoed niet nodig geweest te zijn. Het toestel vertrekt niet. Een frisdrank wordt geserveerd. Toch eens even vragen aan de stewardess wat er aan de hand is. "Oh niets, we hebben nog geen toestemming om in Athene te landen: het is daar te druk"! Het woord staking noemt ze niet. Dat geeft hoop, dat we ons doel kunnen bereiken.

Drie kwartier later vertrekken we van Budapest op weg naar Athene. De stad, waar in oktober 2010 onze eerste Griekenlandreis geëindigd is. Hoe zal het nu in Athene zijn. Treffen we een stad vol weeklagende en mistroostige Grieken gehuld in sombere kledij, geraakt als zij zijn door het nakende bankroet van hun staat? Of zien we juist vrolijk vroeg gepensioneerden en flamboyante witmakende zwart geld-verdieners? We weten in elk geval, dat de Akropolis ons daar wacht, smachtend naar ons uitgestelde bezoek van 2011.

Niet alleen wij komen keurig in Athene aan, maar ook al onze koffers: dat is weleens anders geweest. De busrit naar ons hotel, Athens Center Square, zal wel een uur duren. Voor onze welbespraakte reisleader een mooie gelegenheid om het programma te bespreken en een beknopte historie van Athene te vertellen.

De Akropolis hield ook vroeger de gemoederen bezig. Lord Byron beschrijft in zijn meesterwerk "*Childe Harold's Pilgrimage*" hoe tijdens zijn verblijf in Athene het Parthenon van zijn kunstwerken werd ontdaan in opdracht van Lord Elgin, de Britse ambassadeur bij het Turkse hof. De Dichter heeft het slopen van de metopen en een deel van het fries van het Parthenon (de latere Elgin marbles, nu in het British Museum te Londen) sterk veroordeeld.

Goethe en Keats uiten zich daarentegen juist in lyrische termen over het behoeden van deze schatten door Lord Elgin tegen de verwoesting door de Turken.

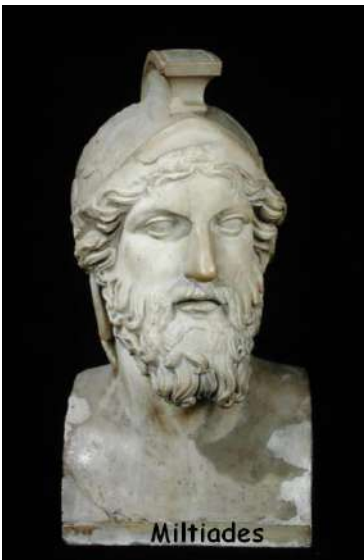

Cor gaat verder. De oudste sporen van bewoning op de Akropolis dateren uit de laat Myceenseperiode (circa 1500 v.Chr.). Als stichter van de stad wordt koning Kekrops genoemd. Het moet wel een mythisch figuur zijn, want hij wordt voorgesteld als half man/half slang. Kekrops is vermaard om zijn rechtvaardigheid: de goden Poseidon en Athena kozen hem tot hun scheidsrechter in een geschil over Attika. De meest beroemde koning van Athene is Theseus, de zoon van Aigeus.

Theseus regeert rond 1300 v.Chr. en staat bekend als de man, die van Attika een staat maakt. Vanaf de 8^e eeuw v.Chr. wordt Athene bestuurd door een raad van drie edelen, naderhand gewijzigd in een bestuur van negen archonten, die steeds voor tien jaar gekozen zijn. In 594 v.Chr., tijdens het bewind van Solon, krijgen alle mannelijke burgers stemrecht en berust de macht bij de volksvergadering. De tiran Peisistratos grijpt in 560 v.Chr. de macht. Er volgt een bloeiperiode van handel, kunst en er is welvaart. Elke vier jaar worden de Panathenaeën gehouden: een week van feest, sportwedstrijden en toneel ter ere van de godin Pallas Athene. Kleisthenès geeft de Atheners in 508 v.Chr. een echt democratisch bestuur: de raad van 'Vijfhonderd' heeft het voor het zeggen. Het dagelijks bestuur wordt uitgeoefend door tien archonten. De bestuursperiode van de archonten is een jaar en zij dienen

steeds verantwoording af te leggen van hun beleid. Toch breekt er geen periode van rozengeur en maneschijn aan: de Perzische oorlogen staan voor de deur. Miltiades weet in 490 v.Chr. de Perzen wel te verslaan bij Marathon, maar in 480 v.Chr. verwoestten de Perzen de stad en de Akropolis. De zeeslag bij Salamis brengt de ommekeer en de Atheners verslaan met hun bondgenoten de Perzen. De Delisch-Attische Zeebond wordt opgericht met als leuk resultaat, dat de bondsschatkist van Delos naar Athene verhuist. Nu heeft Athene geld in ruime mate om de Akropolis van indrukwekkende bouwwerken te voorzien. Misschien is het voor de Atheners een goed idee om thans, in 2011 n.Chr., de Europese Bank naar Athene over te brengen. Er zal altijd wel wat aan de strijkstok blijven hangen.

De periode van Pericles (461 tot 429 v.Chr.) betekent de culturele bloeiperiode voor Athene. Een pestepidemie in 430 v.Chr. decimeert echter de bevolking van Athene en de Peloponnesische oorlogen dwingen de stad in 404 tot capitulatie. Het komt eigenlijk nooit meer goed met Athene en in 338 verliest Athene voor altijd zijn autonomie. Koning Philippus II, de vader van Alexander de Grote, is de nieuwe machthebber.

De verdere historie van Athene laten we voor wat het is: we zijn gearriveerd bij ons hotel midden in de door hoog opgetaste, veelkleurige, maar merkwaardig weinig riekende vuilnishopen geteisterde stad. Het hotel is inderdaad centraal gelegen en kijkt uit op een marktplein.

Na een korte inspectie van de kamers gaan we op pad: te voet natuurlijk. Een deel van de toeristen gaat o.l.v. Cor naar het Akropolismuseum en een ander deel gaat het Benaki museum bezoeken. Via een wirwar van straten vinden we aan de hand van onze vertrouwde Griekse reisbegeleidster Argyro het in neoclassicistische stijl opgetrokken herenhuis met aanbouwen, waarin de familie Benakis zijn bijzondere collectie tentoonstelt. Het is een heerlijk museum.

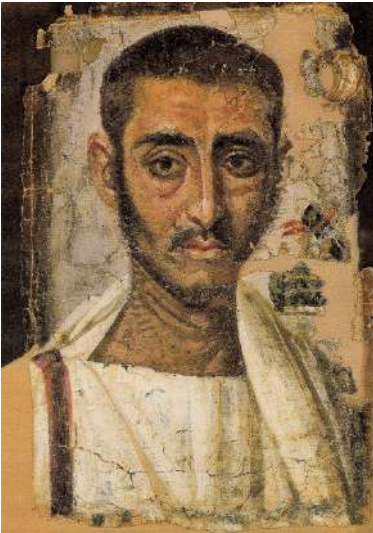
De uitnodigend ruime weldadig verlichte hal met geschilderde afbeeldingen van de stichter Antonis Benakis (1873-1954) leidt ons binnen naar een verbazingwekkende verzameling oudheden en kunst. De benedenverdieping telt twaalf zalen met objecten vanaf de neolithische periode

(6500-3200 v.Chr.) tot aan de val van Byzantium (1453). De heer Benakis moet een goede neus voor verzamelen hebben gehad, waarschijnlijk ook

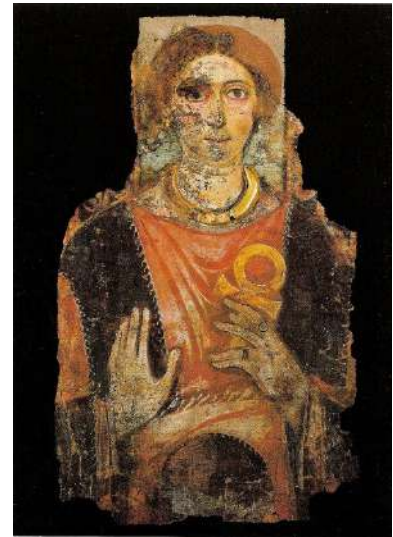
deskundige adviseurs en een aanzienlijk vermogen. Dat laatste had hij vooral aan zijn vader te danken.

Elke zaal bevat beelden, voorwerpen en schilderijen van één tijdvak. Het zijn stuk voor stuk topstukken. Zie hier een fraai marmeren vrouwenbeeld uit het Thessalische neolithicum, zie dan een gouden vaas uit Boeotie (ca 2800 v.Chr.) en een Myceense schenkan (1400 v.Chr), zie daar een bronzen Hercules beeld (Boeotie ca 480 v.Chr.) en een Romeinse kopie van een marmeren Apollo hoofd naar de beeldhouwer Praxiteles (4^e eeuw v.Chr.).

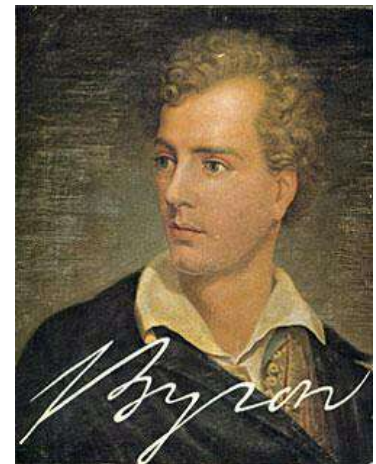

Geschilderde portretten uit Egypte (3^e eeuw n.Chr.), bronswerk uit de 6^e eeuw, gouden armbanden uit Cyprus van dezelfde periode, een ivoren triptiek uit de 10^e eeuw en liturgische gewaden van gouden borduursel. Dit alles en nog veel meer staan ruim en goed verlicht opgesteld op de benedenverdieping.

Neem de marmeren trap naar boven, want op de eerste verdieping staan nog meer heerlijkheden te wachten in zestien zalen. Nu uit de periode van de 16^e-18^e eeuw. Interieurs van woningen, klederdrachten; rijk geborduurde textilia, kerkelijke kunst, schilderijen van de Akropolis uit de tijd, dat deze nog vrijelijk bezocht kon worden, sieraden en keramiek. In zaal 23 vinden we een schilderij waarop Lord Byron figureert. Later komen we deze Byron in het museum weer tegen.

We geven niet op en bestijgen de trap naar de tweede verdieping. Vier zalen met kunst uit het dagelijks leven van de eenvoudige Griek treffen we daar (18-19^e eeuw). Het restaurant met heerlijk terras nodigt ons voor een kleine pauze en een verfrissing. De derde verdieping is gewijd aan de onafhankelijkheidsstrijd van Griekenland: die heeft meer dan 400 jaar geduurd Dat is inderdaad langer dan onze 80-jarige oorlog. Ook daar zien we onze vriend Byron met groot gevoel voor pathos terug: hij is tenslotte gestorven voor de Griekse zaak vlak voor de slag van Missolonghi in 1824. Interessante schilderijen van zeeslagen en helden vullen deze laatste vier zalen.

Helaas moeten snel we naar beneden. Met gehaaste blik de museumwinkel doorlopend stuit ik op de museumgids van Benaki: 220 pagina's vol mooie foto's en duidelijke beschrijvingen van dit oogstrelend museum. Mocht de Akropolis voor ons gesloten blijven: dit Benaki museum is alleen al een reis naar Athene waard.

Onze Argyro heeft goed ingeschat dat een wandeltocht naar restaurant Filoistron, Apostolou Paulo 23, te veel gevegd zou zijn. De taxi's staan klaar en we spoeden ons naar het reeds bekende dakterras met zicht op, ja wel, de Akropolis.

Daar ontmoeten we het groepje, dat het olv Cor het nieuwe museum van de Akropolis heeft bezocht. Onze verslaggever daar ter plekke is Jan Tjoeng. Jan is samen met Annekee een week eerder afgereisd naar Athene om te acclimatiseren.

Jan Tjoeng vertelt nu over zijn belevenissen met Cor bij de tocht naar en het bezoek aan het nieuwe museum van de Akropolis.

Onder leiding van de bezielende voorloper Cor, beweegt een klein gezelschap zich in pijlsnel tempo te voet richting de Akropolis. Aan de voet van de Akropolis ligt de wijk 'Pláka'. De kronkelige middeleeuwse stegen geven dit stadsdeel van Athene een zeer charmante sfeer. Pláka is goed in het verbergen van stukjes ongereptheid. En Cor is meester in deze te ontdekken, en te verklaren wat zich hier heeft afgespeeld in de voorbije tijd.

Zo staan wij uitgebreid stil bij de 'Toren der Winden'. Deze achthoekige ingenieuze toren, gebouwd door de Syrische astronoom Kyrrhestas in 50 v.Chr., heeft aan elke zijde personificaties van de winden. Een waterklok binnenin werkt op een beek, die vanaf de Akropolis stroomt. Het is een uniek gebouw uit de oudheid: achtkantig, met op elke zijde een persoonsverbeelding van de diverse winden zoals: Boreas, Kaikias, Apeliotes, Euros, Notos, Lips, Zephyros en Skiron. Kennelijk waaien ook in de oudheid de winden uit vele hoeken!

Op weg naar ons museum komen wij langs een bijzonder monument. Zes 6,5 meter hoge zuilen, die in een cirkel opgesteld staan, dragen een marmeren koepel. Het is in 334 v.Chr. opgericht ter ere van Lysicrates, de hoofdsponsor van het koor, dat bij een toneelwedstrijd de eerste plaats behaalde. Het is een zgn *choregisch* monument (choregus= rijke weldoener).

Interessant is te vermelden dat de paters Kapucijnen hier in 1669 een klooster stichtten en in dit monument hun bibliotheek hadden. In dat klooster verbleven de reizigers op hun grand tour, zoals Lord Byron. Kennelijk gaf dit

verblijf aan Lord Byron inspiratie, want hij schreef er in 1810 een deel van het gedicht '*Childe Harold*'.

Omdat volgens het internet het nieuwe Akropolis Museum pas om 22.00 uur sluit, is de tijd genomen om te genieten van Cor zijn uitleg onderweg.

Wij zijn nu op de 'berg' Akropolis aangekomen. De Akropolis is een 156 meter hoge kalkheuvel, die 80 meter boven de stad Athene uitstrekt en een oppervlakte heeft van 3,5 ha.

Het oude Akropolis Museum is omstreeks 1955 gebouwd in een lager gelegen gedeelte van deze rots, zodat het zicht op de tempels niet bedorven zou worden. Dit destijds hoogst bezienswaardige museum bevatte vooral de schatten van het 'Perzenpuin', dat in afvalkuilen op de Akropolis werd gevonden: onder andere een groot aantal archaische beelden van jonge mannen en vrouwen, en verder vazen. Het meeste

hiervan dateert van vóór 480 v. Chr.

In juli 2007 sluit het museum: het is te klein en te vervallen om recht te doen aan de mooie op de Akropolis gevonden beeldhouwwerken.

Het nieuwe Akropolis Museum ligt aan de voet van de Akropolis. Het is ontworpen door de Zwitserse architect Bernard Tschumi. Voor

130 miljoen euro is dit fraai glazen gebouw neergezet. Het is in 2009 opengesteld. Dit nieuwe pronkstuk van Griekenland met meerdere verdiepingen voldoet magnifiek aan zijn functie.

Er was, nog een reden voor deze nieuwbouw. Het moest de wereld wakker schudden. Zoals eerder gemeld had Lord Elgin de friezen van het Parthenon geplunderd en naar Engeland overgebracht. De Engelsen weigeren om deze roofbuit aan de Grieken terug te geven, want de Grieken zouden er niet goed voor kunnen zorgen?!

Het nieuwe Akropolis Museum bestrijdt deze kritiek door, heel demonstratief de geroofde plekken in gips af te beelden. Griekenland hoopt dat de miljoenen buitenlandse bezoekers, die deze lege plaatsen zien, de Britten onder druk zetten om de beelden terug te geven. Het nieuwe Akropolis Museum vormt een passende omgeving voor de grootste schatten

van Griekenland: de marmeren sculpturen en architectonische elementen, die ooit de Akropolis tooiden en vooral van het eerder genoemde indrukwekkende Parthenon. Het museum is architectonisch fraai ontworpen. Door het bovenste gedeelte in zijn totaliteit ten opzichte van het hieronder liggende gebouw te draaien, krijgt men door de glazen wanden vanuit deze verdieping een optimaal en imponerend uitzicht op het schoonste en volmaaktste bouwwerk van de oudheid: het Parthenon ('huis van de maagd'). Tussen 447 en 438 v. Chr. is het van pentelisch marmer gebouwd door Iktinos en Kallikrates. De vermaarde Phidias en zijn leerlingen vervaardigden de marmeren beelden.

Bij binnenkomst - rond 19.30 uur - zijn wij overweldigd door de immense entree van dit museum, en het zicht door de glazen vloer op de vindplaats van een oude

christelijke nederzetting. Verrast zijn wij echter ook door de mededeling, dat wij - in verband met wat later blijkt een bijzondere ontvangst met vele sjieke genodigden - om 20.00 uur het gebouw verlaten moeten hebben. Desondanks blijkt Cor in staat om ons - vanaf de voet van de museumberg tot aan de top bergopwaarts - door deze prachtig opgezette locatie met indrukwekkende beeldengroepen te loodsen. Ook leert hij ons in deze korte tijd hoe wij de beelden uit de Archaische periode gemakkelijk kunnen herkennen: hoofd met uitpuilende ogen + zware kin + unieke glimlach.

Al hebben wij haast, 'de Kalfsdrager' wordt niet overgeslagen. Dit archaische beeld toont een man met een baard, die een kalf draagt dat aan Athena zal worden geofferd. Het diende als votiefbeeld en dateert uit 570 v.Chr. Ook blijken Atheners uit de aarde te zijn geboren, wat in de beelden te herkennen is aan het 'wormvormige aanhangsel'?! Al die prachtige beelden, waarvan sommige

kopieën, waren geschenken voor de godin Pallas Athena. Ook is ons verteld hoe deze afgebeelde Grieken aan hun kleine billen komen. Maar laat dit maar voorlopig een geheim blijven. Ondanks de aansporingen van de suppoosten, die proberen ons met veel moeite naar de uitgang te loodsen, slaagt Cor erin om zijn groepje in een half uur tijd een goede indruk te geven van de prachtige (op)bouw en schatten van het nieuwe Akropolis Museum. Even na 20.00 uur gaan wij te voet naar het dichtbij en hooggelegen buiten-terras van het restaurant Filoistron aan de Apostolou Paulo, waar wij als eerste van het reisgezelschap aankomen. Daar genieten wij zeer van het geweldige uitzicht op de mooi verlichte Akropolis. Een uitstekende Griekse maaltijd met prima huiswijn en aangenaam gezelschap zorgt voor een mooi slot van onze eerste reisdag.

Ad en Jan.

Vrijdag 14 oktober.

Om 7.15 uur verzamelen wij bij het beeld van Pericles, waar wij door de bus worden opgehaald. Wij krijgen vandaag gezelschap van de 5e klas gymnasium van het Adelbert College. Cor's dochter is één van de docenten. De bus brengt ons naar Piraeus, waar we tot kwart voor 10 moeten wachten voor we kunnen inschepen op de Nefeli voor de overtocht naar Aigina.

We komen aan op het eiland Aigina, dat geitje betekent, waar we de tempel van Afaia bekijken. In de bus naar Piraeus vertelt Cor haar verhaal uit de oudheid. Afaia is de dochter van de riviergod Asopos en werd door Zeus bemind. Zeus ontvoerde haar naar dit eiland waar ze een zoon Aeacus kreeg. Hij werd later één van de drie

rechters van de onderwereld, samen met Minos en Rhadamanthys. Afaia is oorspronkelijk afkomstig van Kreta. Haar naam betekent "zij die zich niet vertoont en zij die zonen laat groeien". Zij werd vereerd als vruchtbaarheidsgodin.

De tempel wordt vooral door vrouwen bezocht om vruchtbaarheid te vragen. Tijdens de Peloponnesische oorlog (431-404 v.Chr.), o.a. beschreven door Herodotus, nam Athene het eiland in, dat toen bij Attica werd gevoegd.

De tempel van Afaia, 480 v.Chr. is een Dorische tempel (templum is ommuring). Kenmerkend zijn de zuilen, iets gezwollen in het midden. Zes zuilen in de breedte en twaalf in de lengte. Duidelijk is de cella te zien met een in de hoogte dubbele zuilenrij. Daar stond het beeld van de godin Afaia. Er zijn veel votief geschenken gevonden (beeldjes van klei of marmer, vaak gekleurd) die steeds een vruchtbare vrouw voorstellen. Deze votief geschenken werden in de cella ondergebracht of ook in kuilen begraven.

Cor vertelt over het altaar voor de ingang en hoe dieren geofferd werden aan de goden. Ze werden schoongewassen en versierd in een optocht meegevoerd. Op het altaar werd aan het dier toestemming gevraagd voor de nekslag, (de kop naar beneden gebogen betekende: ja). De dader (beul) rende dan snel weg, zodat niemand wist wie het dier gedood had. De organen werden aan de goden geofferd en het vlees was voor de omstanders.

De beelden van het timpaan waren strijdscènes uit de Trojaanse oorlog. Deze beelden werden gevonden tijdens de opgraving in 1811 en in 1813 gekocht door Lodewijk I van Beieren. Zij staan nu in de Glyptothek in München. In het kleine museum op de opgraving zien we een deel van een stervende krijger uit dit timpaan, teruggevonden in het bos.

We zien vervolgens nog een achthoekige kloosterkerk: Agios Nektarios. De apsis is achter de iconostase, waar de preekstoel in verwerkt is. We zien een schildering van Maria met het priestergebaar, waar we de Christus in haar hart zien afgebeeld. Rechts van haar de engel Gabriel en links Michael.

We kunnen nog wat in het havenstadje rondlopen, gebruiken daar de lunch en om 16.00 uur vertrekt de boot weer naar Piraeus. Op de kade staat nog een schattig kerkje. 's Avonds slenteren wij door Athene met een klein groepje en eten vlak bij de Plaka.

Martje.

Zaterdag 15 oktober.

De weergoden hebben vandaag besloten tot een zeer natte dag en uw reporter heeft de grootse moeite om zijn schijfgerei droog te houden. De dag begint met een wandeling naar de Griekse agora en de Acropolis. Gisteren ingewonnen informatie dat de Acropolis morgen "probably open" zal zijn blijkt vandaag veranderd in een ferm "óchi", en zo ook voor de agora. Er rest niet anders dan de wandeling toch maar te maken, en de agora door het hekwerk te bekijken.

Recht voor ons zien we de imposante muren van de bibliotheek van keizer Hadrianus en de helft moeten wij er nog bijdenken. Hoeveel boekrollen met aangehecht kaartje zou je daar niet in kunnen opslaan! Keizer Hadrianus was een liefhebber van de Griekse cultuur en zijn bibliotheek kan gezien worden als een daad van euergetisme, een vorm van schenking waarbij elites uit vrije wil de kosten dragen voor openbare werken, schouwspelen, en dergelijke. Klinkt vertrouwd nietwaar waar het heden ten dagen onze kunst en cultuur betreft.

Ter rechter zijde kunnen we net een stukje stoa zien waar menige filosofische discussie plaats moet hebben gehad. Ook de apostel Paulus kunnen we daar plaatsen die er disputeerde met toevallige voorbijgangers (Handelingen, 17). De Griekse cultuur was tot grote hoogte gestegen sinds de verloren derde en laatste oorlog met Sparta. Nu er geen successen meer te behalen waren op het slagveld, richtte de energie zich naar "binnen".

Lopend langs de toegangsweg naar de Akropolis kunnen we hoog het Nike tempeltje zien waar Aegaeus op de uitkijk heeft gestaan wachtend op zijn zoon Theseus. Deze was in zijn liefdesverdriet om Ariadne echter vergeten om de zwarte zeilen van zijn boot door witte te vervangen, en veroorzaakte zo de dood van zijn vader die zich bij het zien van de zeilen in verdriet naar beneden stortte omdat hij dacht dat zijn zoon dood was.

Ter hoogte van de ingang naar de Akropolis worden we overvallen door een wolkbreuk en terwijl onze leider noest doorloopt, klinkt de roep om een koffiebreek steeds luider. Er blijkt een restaurant open op dit nog vroege uur, en we druppelen allen naar binnen voor een warme opkikker. Aldus aangesterkt en opgedroogd lopen we door naar het Cycladen museum, want dat is open omdat het hier om een privé collectie gaat. Er is weinig bekend van de Cycladen cultuur en de collectie lijkt beperkt in omvang, maar de tentoongestelde mensbeelden met typisch afgeplat gezicht doen modern aan en vormen een waar hoogtepunt van de morgen.

De busrit van anderhalf uur naar de opgraving van Amfiaraion wordt door Cor verlevendigd met het verslag van Herodotus over de slag tussen Xerxes en Leonidas

bij Thermopylae, waarover later. Bij de opgraving hoort het verhaal van de zeven tegen Thebe, een tragedie van de Griekse dichter Aeschylus. Na het vertrek van Oedipus regeert Creon totdat de twee zonen van Oedipus en Iocaste, geheten Eteocles en Polinices, meerderjarig zijn. De twee spreken af dat ze elk om het jaar zullen regeren, maar Eteocles is als eerstgeborene van de tweelingbroers het eerst aan de beurt en weigert na een jaar zijn heerschappij op te geven. Daarop verlaat Polinices Thebe en gaat naar Argos waar hij trouwt. Met schoonvader en vijf andere helden, waaronder Amfiaros, trekt hij op naar Thebe en belegert de zeven poorten van de stad. De aanval mislukt echter jammerlijk en de twee broers doden elkaar in een tweegevecht, waarop Creon Eteocles een staatsbegrafenis geeft maar de begrafenis van "landverrader" Polinices verbiedt. Antigone zal zich van dit verbod niets aantrekken.

We lopen langs het ravijn waar Amfiaros in gesprongen is om aan zijn achtervolgers te ontkomen, en zien de put waaruit hij weer herboren is: een retourtje onderwereld.

Verder lopend zien we de resten van wat in Romeinse tijd (146 v.Chr.) al een toeristische trekpleister plaats is geweest. Op enkele stèles zijn namen van bezoekers uit die tijd te zien, ingekerft in het steen. Het kostte negen obolen om je naam zo te vereeuwigen, althans voor zover je naam niet overgebeiteld werd in een andere. Je ging er naar toe voor genezing terwijl er ook aan vertier was gedacht.

Na dit alles is het hoog tijd voor de lunch in het nabije restaurant "Skala Oropou". Een typische Griekse lunch met salade, stukjes octopus/sardientjes, lekker maisbrood, frappé en wijn. Zo verzadigd vervolgen we de busrit richting Thermopylae.

Daar bezoeken we de opgerichte gedenkplaats ter herinnering aan het historische verzet van 300 Spartanen en 700 Thebanen onder leiding van de Spartaan Leonidas tegen een overmacht van naar schatting zo'n honderdduizend man onder leiding van de Perzische koning Xerxes. Van de één-kar brede pas is door aangeslibt land weinig meer over, maar dat dit de goede plek is mag blijken uit de honderden bronzen pijlpunten die hier zijn opgegraven.

Na deze slag trekken de Perzen verder op naar het inmiddels verlaten Athene en steken de Acropolis in brand. Dan moet Xerxes echter de aftocht blazen omdat zijn vloot vernietigd wordt bij het eiland Salamis door de Atheense vloot onder leiding van de kundige Themistocles: zijn interpretatie van het orakel "de houten muren zijn onneembaar" blijkt de juiste.

Tijdens de resterende busrit vertelt Cor onder andere het komisch verhaal uit Herodotus van "de verdanste bruid". Het geval wil dat Herodotus niets gelooft van het verraad van het geslacht van de Alkmeoniden in de slag bij Marathon. Hij laat zien dat de Alkmeoniden een oud en eerbiedwaardig geslacht zijn met het volgende verhaal: Stamvader Alkmeon dankt zijn rijkdom aan de Lydische koning Croesus en zijn zoon Megakles is beroemd geworden door de dochter te huwen van Kleisthenes, tiran van Sikyon. Deze wil de beste man voor zijn dochter en nodigt alle succesvolle Griekse vrijgezellen uit om hen gedurende een jaar te testen op geschiktheid. De Athener Hippokleides is de grote favoriet. Op de huwelijksdag organiseert Kleisthenes een groot feestmaal, waarbij Hippokleides begint te dansen en wel zozeer dat hij al dansend zijn kans op het huwelijk heeft vergooid.

Rond kwart voor negen komen we aan bij hotel Meteora na een lange, koude, regenachtige maar enerverende dag.

Laat mij dit verslag besluiten met de historische woorden toegeschreven aan Leonidas:

"Vreemdeling, vertel aan de Spartanen dat we onze plicht hebben gedaan gehoorzaam aan hun bevelen."

Wim.

Zondag 16 oktober.

Vandaag is de grote dag van de Meteora-kloosters, die zweven tussen hemel en aarde. Een hoogtepunt van onze Griekenland-reis!

Half zeven op om na kofferpakken en ontbijt volgens strak gevolgde discipline op tijd met de bus af te reizen. Na de natte dag van gisteren in regenjack en met plu!

Op zijn levendige manier geeft Cor ons - Dames en Heren..... - vast veel informatie. Als hij daarbij Kavafis citeert, raken wij goed in de stemming!

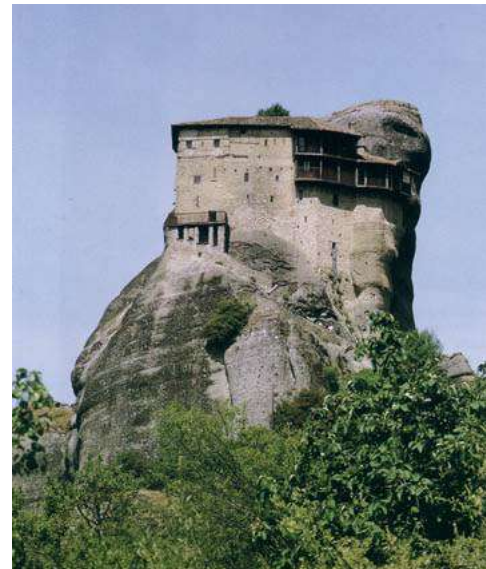
Hoe is toch dat merkwaardige landschap ontstaan met de hoge vormloze rotsen tot

ruim 600 meter boven de zeespiegel? Een theorie is, dat dit zich heeft gevormd door gruissteenafzetting van een bergstroompje dat uitmondde in het vroegere Thessalische meer. Door aardbevingen en winden stroomde het water van het meer in de Egeïsche zee, waardoor de rotsen werden uitgeslepen. Vanaf de 11^e eeuw woonden er monniken in de rotsholen, die in eenzaamheid met gebed en meditatie God wilden dienen. Zij bleven in leven door het voedsel, dat bewonderaars hen brachten. Wel misten zij de liturgische orde en avondmaalsviering. Dat leidde aan het eind van de 11^e begin 12^e eeuw tot vorming van een geestelijke gemeenschap, waaruit de kloosters zich ontwikkelden naar het voorbeeld van de monnikenrepubliek op Athos. Het was de monnik Athenasios uit Athos, die in 1344 met veertien monniken op de hoogste rotsklomp het klooster Megalo Meteoro stichtte en daarmee de naam bepaalde voor de grootse bouwwerken. In de 16^e eeuw was de grootste bloei met vierentwintig kloosters. Nu zijn er nog maar zes in gebruik: vier voor mannen, twee voor vrouwen. De overige zijn vervallen of verwoest.

AGIOS NIKOLAOS ANAPAVSAS

Met de door Cor tijdens de busreis opgedane kennis beginnen we aan onze eerste klimtocht. De naam van dit klooster is vermoedelijk afkomstig van de stichter rond de 14^e eeuw, maar kan ook verklaard worden door afleiding van het woord anapavoma, dat rust betekent. De monniken kwamen vroeger met touwladders omhoog of werden in de mand voor voedsel en andere noodzakelijkheden naar boven getakeld. Een riskant avontuur, dat wel een half uur kon duren. Maar wij klimmen langs de 80 rotstreden - goed ademhalen! - , die in de jaren 1932 tot

1936 zijn uitgehakt. Hoewel het nattig is, hebben we onderweg prachtige uitzichten over het indrukwekkende rotsgebied.

Boven aangekomen moeten de "dames" eerst een lange wikkelrok omslaan, want ook een lange broek kan niet de kloosterlijke zedelijkheidseisen doorstaan. Handig is dat niet, als je een regenjack aan hebt en ook nog een notitieboekje met pen wilt hanteren.

De kerken en bijgebouwen zijn overal in verdiepingen boven op elkaar gebouwd. We bezoeken dus eerst de kapel van Antonius en op de eerste verdieping de aan Nikolaos gewijde kerk met kleine ramen. Zoals we steeds terugzien, is er eerst een - hier ruim - voorportaal (narthex). Dan het

schip met de altaaruimte en een koepel, waarin Christus is afgebeeld met de vier evangelisten in de hoekpanelen. Sluitstuk is het Laatste Oordeel.

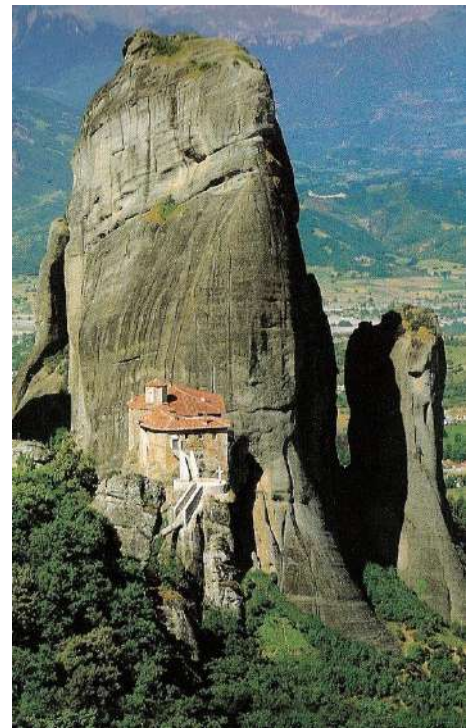
We worden verrast door de uitzonderlijk fraaie fresco's. We zien hier de enige gesigneerde werken uit 1527 van de Kretenzer schilder Theophanes Sterlitzas, die (na de dood van zijn vrouw?) monnik werd. Evenals later ook zijn beide zonen schilderde hij bijbelse taferelen en heiligen op een ontroerende manier. Men noemt dit de Kretenzer School, die geworteld is in de byzantijnse traditie. We proberen al deze schoonheid op te nemen, houden elk voor zich vaste punten van herinnering (aartsvader Abraham met kind op schoot b.v.).

Op de tweede verdieping vinden we de eetzaal (refectorium) en de kleine kerk Johannes de Doper. In de top de stenen klokkentoren. Onderweg op een van de balkons merk ik opeens: "Ik ben mij rokje kwijt". Geen heilige, die daar aanstoot aan nam! Na een lange afdaling bereiken we weer de bus en gaan dan op weg naar ons tweede klooster.

ROUSANOU

Van de historie is weinig bekend. Het klooster zou in 1388 zijn gesticht en vernoemd zijn naar de eerste bewoner van deze rots : Rousanos uit Rosana. De monniken leefden volgens het coinobitisch systeem, in een woon- en werkgemeenschap. Dit is tegengesteld aan het idiorrhythmisch systeem, waarbij de monniken alleen voor de godsdienstoefeningen bij elkaar komen. Het klooster raakte in verval en werd geplunderd. Vanaf 1950 heeft een vrouw, Evsevia uit Kastraki, er twintig jaar aan gewerkt om het oude gebouw met drie verdiepingen in stand te houden. Sindsdien is

Rousanou een vrouwenklooster. Nu overigens met een gering aantal nonnen. We klimmen naar boven. De indeling is als we eerder zagen.

Op de tweede verdieping is de kerk van Metamorfosi, de verheerlijking van Christus, daarboven zijn ontvangstkamers. We zien prachtige fresco's van 1560 uit de Kretenzer school. Opmerkelijk zijn de vele martelsscènes. Deze dienden voor de monniken als ijkpunt voor hun leven in ontbering met vasten, gebed en meditatie. Ook valt op de bijzondere aandacht voor Maria en de heilige Barbara. Omdat ze christen werd, is Barbara door haar vader in een toren opgesloten en later onthoofd. De toren had drie ramen, symbool van de drie-eenheid. Datzelfde symbool vinden we terug op afbeeldingen van Christus en heiligen, waar de hand een ring vormt tussen duim en pink met drie overblijvende vingers. Zo ook verwijzend naar de drie-eenheid. De afbeelding van het inslapen van Maria met de aartsengelen Michael en Gabriel en die van het Laatste Oordeel zullen vooral in onze herinnering blijven hangen.

Wat naast dit alles ook boeit zijn de "gewone" niet-toeristische Griekse vrouwen, die naar boven zijn geklommen om te bidden voor de iconen en deze te kussen. We zien dit op deze reis in veel kerken, maar hier vergt deze verering toch een hele klauterpartij.

Wij gaan weer afdalen, weer omhoog klimmen. Nu ons derde klooster.

VARLAAM

De kluizenaar Varlaam bouwde op deze rots enkele monnikencellen en een kleine kerk gewijd aan de drie aartsvaders. Hij treurde om het sterven en de vanitas van Alexander de Grote. Pas lang na de dood van Varlaam hebben twee broers, zuilenheiligen van het Megalo Meteoro klooster, de inmiddels vervallen kerk herbouwd en er in 1542 een tweede kerk met een

grotere binnenruimte en twee koepels aan toegevoegd. Het toenemende aantal monniken leefde in een woon- en werkgemeenschap.

Ook hier zien we weer prachtige fresco's, gemaakt door Frangos Katelanos van de Kretenzer school. Onder meer van de Moeder Gods en Jezus Christus gehuld in gouden gewaden. Merkbaar is enige invloed van de Renaissance. De toelichting van Cor wordt agressief onderbroken door een Engelssprekende vrouwelijke gids, die met een groep toeristen met luide stem voorrang claimt. Op eigen

gelegenheid lopen we verder. We ontdekken de primitieve toiletten, gaten in de grond. Bij het gebruik daarvan vragen onze lange rokken en de spullen, die we meedragen, wel enige behendigheid! Boven in de top zien we ook de grote lier, die dient voor het hijswerk.

Moe van indrukken en klimmen is de behoefte aan koffie nu groot. Argyro maakt telefonisch een afspraak. En na afdaling vinden we in een leeg self-selfservice restaurant een lange tafel gedekt. Ontspannen genieten we van sla, moussaka, wijn en koffie, waarbij het om ons heen steeds voller wordt.

Wij vertrekken om 1 uur naar ons vierde en laatste klooster.

MEGALO METEORO

In de bus horen we meer over de historie van deze streek. Vanaf de 11^e eeuw ontwikkelde Griekenland zich tot een machtig element in de byzantijnse wereld, geregeerd van uit Constantinopel. Toen echter deze stad in 1204 bij de vierde kruistocht in handen viel van de kruisvaarders, kwamen er veel vluchtelingen in Thessalië. In 1261 heroverden de byzantijnse Grieken

Constantinopel. Maar toen twee eeuwen later in 1453 Osmaanse Turken de stad opnieuw innamen, betekende dat de val van het romeins-byzantijnse rijk. De kloosters waren steeds bolwerken van strijd. Athanasios (de onsterfelijke) was als eerste bewoner van het Grote Meteoro klooster in 1344 de grondlegger van de kloostervorming op de rotsen. Hij werd later heilig verklaard. Uit de bus lopen we nu eerst een heel stuk naar beneden en gaan dan pas de 146 rotstreden beklimmen om bij het grote plateau te komen, waarop dit hoogstgelegen klooster is gebouwd. Het bouwwerk, dat later sterk werd vernieuwd, wordt gedomineerd door een kerk met drie koor-uitbouwen en een grote koepel. Bij de ingang is in de grot nog de kluizenaarswoning van Athanasios bewaard, De hoofdkerk is gewijd aan de verheerlijking van Christus (Metamorfosis). Het schip van de kerk is zonder de altaarruimte van tien meter zelf 32 meter lang en de koepel is 24 meter hoog. We schilder onbekend).

Bijzonder is de wand met afbeeldingen van filosofen.

Er zijn weer schilderijen van martelsscènes, maar ook van keizer Constantijn omgeven door personen in geblokte kleren. Aangebouwd is een kapel van Johannes de Doper en

er is een kapel van de heilige Constantijn en de heilige Helena.

Heel oud is de keuken met een grote stookplaats, een soeppan, waterput, oven. De eetzaal met lange tafels vol tinnen borden, bekers, schalen en met naam gegraveerde servetringen prikkelt de fantasie, evenals de opslagkelder.

Geen wonder, dat we na dit laatste kloosterbezoek tegen drie uur

overweldigd door indrukken in de bus stappen voor de tocht naar Ioannina, hoofdstad van de Epirusstreek.

DOOR HET PINDUSGEBERGTE

We rijden door een boeiend landschap. De weg door vele tunnels is prachtig. Op sommige bergtoppen zien we sneeuw.

Cor vertelt over de vroegchristelijke tijd. In 323 n.Chr. had keizer Constantijn, die christen was geworden, Constantinopel gesticht als nieuwe Oostelijke hoofdstad. Het Romeinse Rijk viel toen uiteen in een Latijn-sprekend Westen en een Grieks-sprekend Oosten, het Byzantijnse Rijk. De Grieken gingen over tot het orthodoxe geloof. Wel ontstond een schisma over de uitleg van wat in het Concilie van Nicea in 325 was vastgesteld over de menswording van Jezus Christus en de Triniteitsleer. Aanhangers van Arius (Arianen) stelden, dat Christus niet goddelijk was, maar ondergeschikt aan God de Vader. Deze leer werd fel bestreden en verworpen.

Ook horen wij over de Noormannen, die via Albanië naar Griekenland trokken, over de vluchtelingen in dit Pindusgebergte, die door de eeuwen heen hun christelijk geloof wilden behouden. De langzame verovering door de Turken onder leiding van Ali Pasha, die rond 1788 streefde naar onafhankelijkheid als Greco-Albanese staat. Hij koos Ioannina uit als ZIJN Constantinopel. Het liep slecht met hem af. Hij schoot zijn eigen stad in puin en werd onthoofd. Zijn hoofd werd op een gouden schotel naar de sultan van Constantinopel gebracht.

Begeleid door Griekse muziek (geen Theodorakis?) bereiken we tegen vijf uur Ioannina en ons - zeer luxe - hotel Grand Serai, waar we twee nachten zullen blijven. Om zes uur wordt er door een groep reisgenoten nog een verkennende stadswandeling gemaakt. Zij komen erg verkleumd terug door een plotseling harde wind.

Om acht uur genieten we, fris en verkleed, van het diner in het hotel aan gezellige ronde tafels. De Hollands-sprekende ober prijst gerechten en wijn aan. We besluiten de dag-vol-belevenissen met klinkende glazen, de *Ascese Voorbij!*

Wicky.

Maandag 17 oktober.

Na een uitgebreid ontbijt, vertrekken wij keurig op tijd met de bus naar Dodona. De zon schijnt maar het is nog fris. In het half uur dat wij moeten rijden, vertelt Cor dat het orakel van Dodona het oudste van Griekenland is. Homerus (8^e eeuw v.Chr.) schreef in de Ilias :

"Zeus, Dodoniër, god der Pelasgen, die heerst in het verre, wintergure Dodona, alwaar uw profeten, de Selloi, wonen rondom u, hun voeten nooit wassend en slapend op de aarde".

Het orakel bestond uit een heilige eik, omringd door een kring van bronzen vaten die tegen elkaar aanstonden (zingende vaten). Voorspellingen werden door de priesters gedaan aan de hand van de geluiden die de vaten maakten, in harmonie met het ruisen van de eikenbladeren en het koeren van de zwarte duiven (pleiaden) die in de boom nestelden.

De vragen aan het orakel werden op loden plaatjes geschreven. Enkele plaatjes werden op het terrein teruggevonden en wij zullen deze de volgende ochtend in het Archeologisch museum van Ioannina zien. Zeus (Naios) en moedergodin Dione werden hier vereerd en woonden in de eik.

1. Akropolis 2. Theater 3. Stadion 4. Bouleuterion 5. Huis van de priester 6. en 7. Prytaneion en uitbreiding 8. Tempel van Aphrodite 9. Romeinse gebouwen 10. Tempel van Themis 11. Heilige huis 12. en 13. Nieuwe en oude tempel van Dione 14. en 15. Tempel en altaar van Herakles 16. Christelijke basiliek 17. en 18. Muren.

Onder het bewind van koning Pyrrhus van Epirus, die van de "Pyrrhusoverwinning" op de Romeinen, werd Dodona in de 3e eeuw v.Chr. een belangrijke stad. Hij liet o.a. een tempel voor Zeus, een theater en een stadion bouwen voor de Naia spelen, die om de vier jaar werden gehouden. Toen later het orakel van Delphi het voornaamste werd in Griekenland, werd dat van Dodona nog dikwijls geraadpleegd. Aan deze cultus kwam definitief een einde met de verspreiding van het christendom: in 392 liet keizer Theodosius I de heilige eik omhakken.

We wandelen over de opgraving en staan stil bij het theater. Het theater is tegen de zuidhelling van de heuvel gebouwd. In het theater worden elk jaar in augustus klassieke tragedies opgevoerd. Op het ogenblik vinden hier restauraties plaats. Wij vragen ons af voor hoe lang nog!

Na de koffie stappen wij weer de bus in om verder te rijden naar Parga. De lunch (Griekse salade, brood en krokant gebakken kleine sardines) wordt geserveerd in een

restaurant met dit uitzicht. Het is heerlijk weer geworden. We krijgen nog even de tijd om het dorpje te bekijken.

In de bus bereidt Cor ons alvast voor op het

bezoek aan het Dodenorakel Nekromanteion. Hij leest o.a. voor uit Homerus, boek 10 van de Odyssee. Circe geeft Odysseus aanwijzingen hoe het rijk van Persephone en Hades te bereiken, waar hij de blinde ziener Teiresias moet consulteren, om terug te kunnen keren naar Ithaka. Hij moet een kuil graven en hier een offer brengen. Behalve Teiresias ontmoet Odysseus ook zijn moeder, Antikleia, die inmiddels is overleden, een zeer indrukwekkende passage. De plek waar het orakel zich bevindt wordt heel precies aangeduid nl, daar waar de Pyriphlegeton en de Cocytus (rivieren)

de Acheron ontmoeten, dáár is een grot, waar de ingang van de onderwereld zich bevindt. Ingrediënten voor het offer zijn honing, melk, zoete wijn, water, gerstemeel, zo ook een zwart schaap en een ram.

Odysseus moet beloven dat hij bij thuiskomst een koe zal offeren en ook een pikzwarte ram, de beste van de kudde! Homerus: Als schaduwen komen de jammerende geesten drinken van het donkere bloed, Teiresias mag als eerste. Hij openbaart Odysseus wat er te gebeuren staat en waarschuwt hem voor de gevaren, die hem nog wachten op zijn reis naar Ithaka.

Om het Dodenorakel te consulteren moesten de pelgrims goed voorbereid zijn. Isolatie, een speciaal dieet, ceremonieel bad, gebeden, offeren, hallucinogenen in combinatie met de sfeer die de priesters wisten te realiseren met hun gebeden en in onverstaaanbare taal aanroepen van de geesten van de onderwereld, zo ongeveer was de gang van zaken bij dit orakel. De pelgrims moesten na het contact met de overledene gedurende drie dagen gereinigd worden van het miasma van de dood om weer bij bewustzijn te komen. Ze moesten ook plechtig beloven niets te zullen vertellen over datgene wat ze ervaren hadden.

Als we aankomen bij de opgraving zien we de ruïne van een 18^e eeuwse klooster (Agios Ioannis Prodromos) boven op een prachtige polygonale muur.

Het paleis van Persephone en Hades is van eind 4^e tot begin 3^e eeuw v.Chr. We zien lage muurtjes, de contouren van vertrekken? We lopen langs "voorraadkamers", waar we vaten zien. Men heeft hier resten lupine en gerstemeel aangetroffen en ook vaten met botten (offers). Er zijn priestervertrekken, logeerkamers voor de pelgrims en een badruimte. We lopen door een meanderende gang en door een aantal deuren, trap af en we bevinden ons in een prachtige met veel zorg gebouwde

onderaardse crypte, met een gewelf, vijftien bogen, mooi evenwijdig van poreus gesteente.

Het is aardedonker. De binnenmuren zijn extreem dik, ook polygonaal metselwerk. De bovenste delen zijn van baksteen met lemen voegen. Cor bezorgt ons wel een teleurstelling met de mededeling, dat er ook andere opvattingen zijn over deze plek. Dít Nekromanteion zou een versterkte boerderij zijn en de schitterende crypte een cisterne!

Dé mooie plaats om Argyro te vragen een groepsfoto te maken!

Enigszins beduusd stappen we in de bus en rijden naar de plek, waar de boot op ons wacht, met een hele aardige kapitein. Eerst varen we richting zee, we zien mooie grillige rotsformaties en de kapitein vertelt dat op de eilandjes de kappertjesplant groeit. Dan gaan we echt de rivier op, de oeverbegroeiing bestaat voornamelijk uit zwarte els en riet.

Tot onze verrassing komt een paar keer een ijsvogel langs. Eén keer laat hij zich rustig in het zonnetje op een kale tak bewonderen. We zien ook nog een juveniele kwak! En zwemmen er "bevers" of beverratten of muskusratten langs???

Na dit heerlijke intermezzo gaan we op weg naar Nikopolis. De stad van de overwinning, gesticht door Octavianus, na de Slag bij Actium (op 2 september 31 v. Chr.). Vanaf die dag kreeg hij alle macht in handen. Hij versloeg dáár de vloot van Marcus Antonius en Cleopatra, koningin van Egypte. Waar zijn legerkamp had gelegen, kwam de nieuwe stad, waar zijn tent had gestaan het heiligdom van Apollo, de God die hem aan de overwinning geholpen had. Octavianus stelde de Actische Spelen weer in, deze werden jaarlijks bij het heiligdom van Apollo gehouden. Nikopolis werd een Griekse stad, waar Latijn gesproken werd. De stad fungeerde als schakel tussen Centraal Griekenland en "Italië" en was een belangrijke militaire post. Nikopolis kreeg diverse privileges, ook vrijstelling van belasting. Dit droeg bij tot grote welvaart voor de stad. Koning Herodus van Judea liet enorme stadsmuren bouwen. De stad had twee marinehavens.

Het werd een veteranenstad, Grieken vanuit de omgevende dorpjes verhuisden naar de nieuwe stad. Op grafmonumenten zijn voornamelijk Griekse namen gevonden, ook op munten: Griekse inscripties. Nikopolis werd de belangrijkste stad van Noord-West Griekenland.

Bezoekers/bewoners in 18 n.Chr.: Germanicus, adoptiezoon van Augustus (=Octavianus), in 66 keizer Nero (hij deed mee aan de wagenrennen en WON!) in 89 Epictetus een gewezen slaaf in Rome. Hij moet vluchten want Domitianus laat filosofen en astrologen vervolgen. Epictetus sticht een filosofenschool (Stoa) in Nikopolis. Keizer Hadrianus in 128-134, zijn vrouw werd later als godin vereerd als Artemis Kelkaia.

In de derde eeuw heeft de crisis, die het Romeinse Rijk treft zijn weerslag op Nikopolis. In de zesde eeuw breekt een nieuwe bloeiperiode aan. In 540 laat Justinianus de stadsmuren herstellen en er worden nieuwe fortificaties aangebracht. Elke vier jaar worden de Nea Aktia spelen ter ere van Apollo gehouden. In de negende eeuw begint het verval en in de elfde eeuw was het over voor deze stad.

Wij komen vrij laat bij de muur aan, de hekken zijn dicht, maar dat had Cor al verteld. Deze muur is ten dele de muur van Justinianus, natuurstenen blokken, met strips van rose baksteen. Er zijn nog verschillende poorten te zien.

Boven op een heuvel zien we een theater, in redelijk goede staat en Cor loopt met ons naar het stadium, alle twee bevinden zich buiten de muren.

Het was een opwindende lange dag, één orakel met zingende vaten, één orakel dat mogelijk alleen voor wateropslag gediend heeft, een schitterende relaxte boottocht op de moderne Styx, een stad als overwinningssonument gesticht, ruim 2000 jaar geleden!!

's Avonds eten wij weer in het hotel: zalm met puree alleen vinden velen het eten te koud! Minpuntje.

Olga en Eileen.

Dinsdag 18 oktober.

Een kort bezoek aan het Archeologisch museum.

Het gebouw is van de bekende architect Aris Konstantinidis uit de jaren zestig.

We maken kennis met de Vlachen, een groep volkeren op de Balkan met een Oost-Romaanse taal, die verwant is aan het Roemeens. Er zijn 25.000 mensen, die deze taal nog steeds spreken; zij wonen voornamelijk in Albanië en het noorden van Griekenland. Van oudsher waren de Vlachen nomadische schaapherders, die leefden in het

Pindusgebergte rondom Metsovo. In de zomer trokken zij met hun enorme kuddes (vaak 10.000 beesten) de bergen in en voor de winter daalden ze af naar de bewoonde wereld. Het fokken van schapen leverde zoveel op dat veel Vlachen rijk werden, prachtige huizen bouwden en welvarende dorpen vormden, zoals Metsovo.

Verder is er een interessante afdeling over de Molossiërs, een volk dat in Epirus leefde sinds de Myceense periode.

Pyrrhus was zo'n Molossiër, koning van Macedonië en Epirus en verwant met Alexander de Grote via de Molossische prinses Olympias, de vierde vrouw van Philippus II en moeder van Alexander.

Hij was een rusteloos strijder maar wel een zeer succesvolle. Hij leefde van 318-270 v.Chr. Als jonge koning werd hij afgezet door Cassander, de gouverneur van Macedonië.

Tijdens een gedwongen verblijf in Alexandrië trouwde Pyrrhus met de dochter van Ptolemaeus I, die hem weer koning maakte in Macedonië en hem financieel en militair bleef steunen.

Hij versloeg de Romeinen in 280 bij Heraclea en in 279 in Apulië toen hij zijn Pyrrhusoverwinning behaalde.

Hij werd koning van Sicilië omdat de Sicilianen hem nodig hadden in hun strijd tegen de Carthagers. Toen hij later in ongenade viel, keerde hij via Apulië terug naar Macedonië waarbij hij in 275 onderweg nog even succesvol slag leverde in Beneventum.

Later probeerde Pyrrhus zijn macht uit te breiden in de Peloponnesus door mee te vechten in Argos. Hij kon daar niet goed uit de voeten, moest vechten in nauwe straatjes wat hem noodlottig werd. Een oud vrouwtje gooide een dakpan op z'n hoofd waardoor hij versuft raakte en een tegenstander zijn hoofd van zijn lichaam kon scheiden.

Al met al een belangrijk persoon, die het verdient om meer aandacht te krijgen in een geschiedenisboek dan in een boek met spreekwoorden en gezegdes.

Een aardige afdeling wordt gevormd door de vondsten uit Dodona. Vooral de loden plaatjes met de vragen gericht aan de goden gaven een inzicht in de onzekerheden van het volk in de oudheid. Er waren kennelijk zoveel goden dat er al een gebed aan één van de Grote Goden nodig was om uit te vinden aan welke gewone god je je vraag moest richten.

"Zal ik verhuizen of op de plaats

blijven waar ik nu woon?", "Welke god moet ik vragen om genezing van mijn oog?", "Zal ik een andere vrouw nemen?", "Heeft Pistos de wol van de matras gestolen?"

Daarna varen we met de veerboot naar Nisi, een prachtig eilandje in het meer van Ioannina, de plaats waar Ali Pasja zich terugtrok toen het hem in Ioannina te heet onder de voeten werd.

Ali Pasja werd omstreeks 1740 geboren in Albanië en het enige doel in zijn leven was het verwerven van zo veel mogelijke macht en rijkdom. Hij was een goed strateeg en een meester in het uitspelen van zijn tegenstanders, de Albanezen, Grieken en Turken.

Hij was een despoot en een meedogenloze brutoot voor zijn tegenstanders. De raarste verhalen doen over hem de ronde.

Dat hij zijn vijanden ophing aan de grote plataan, waaruit ze pas werden neergelaten als hun geur het genoeglijke leven op het eiland verstoorde, vooruit! Maar dat hij, voordat hij onwelgevallige vrouwen in een zak genaaid in het meer verdrook, eerst een schepje suiker in de zak strooide om hun dood wat zoeter te maken, gaat me te ver. Een despoot hoort op een ongemakkelijke manier aan zijn eind te komen. Zo ook verging het Ali Pasja. Dat het fatale schot zijn edele delen doorboorde, moet voor hem niet alleen lichamelijk pijnlijk zijn geweest.

Het Pandeimonasklooster, waar Ali Pasja zijn intrek in had genomen is nu een museum met zijn gebruiksvoorwerpen. Het is dicht.

Wel bezoeken we nog twee andere kloosters, het Dhilios- uit de 11e eeuw en het Filanthropinon uit de 13e eeuw. Beide zijn het kleine, intieme kerkjes met een vriendelijke sfeer als je tenminste niet naar de fresco's kijkt. Net als in de Meteorakerken zie je hier wanden met de meest gruwelijke martelsscènes, die mij in elk geval zouden afleiden van elk vroom gebeuren aan het altaar. Zouden de monniken en andere kerkgangers zulke verdorven zondaars zijn geweest dat ze dit als afschrikking nodig hadden?

In het Dhiliosklooster zie ik een vlucht naar Egypte waarbij Jezus niet in de armen ligt van zijn moeder, maar op de schouders van Jozef zit.

In een zijbeuk zou vroeger een school zijn geweest. Er is een fresco met prachtige landschappen met dieren: het paradijs waar Adam de dieren namen geeft.

Terug naar het vasteland en via de Odos Egnatia naar Metsovo.

De Odos Egnatia is de oude weg, 670 kilometer, dwars door Noord-Griekenland van Igoumenitsa tot aan de Turkse grens, al eeuwen de transportroute voor handelswaar en soldaten.

De weg loopt dwars door het Pindusgebergte dankzij 1650 bruggen en 76 tunnels.

In Metsovo genieten we van een werkelijk verrukkelijke lunch in restaurant Katogi, waarna we afdalen in de wijnkelders van Katogi, het bekendste Griekse wijnhuis, opgezet door Evangelos Averoff Tossizza, een veelzijdig getalenteerd man.

Hij was een Vlach en leefde van 1910-1990, voornamelijk in Metsovo. Studeerde rechten en politicologie in Lausanne. Was in 1941 prefect in Korfu en verdween in de ondergrondse beweging toen de Italianen Korfu bezetten; werd in 1942 gearresteerd en gevangen gezet in een concentratiekamp in Italië.

Na de oorlog was hij minister president en minister van defensie onder Karamanlis en Kanellopoulos.

Bij de generaalscoupe in 1967 werd zijn politieke carrière onderbroken en begon hij te schrijven (hij schreef in zijn leven veel romans, toneelstukken, essays en historische analyses).

Na het herstel van de democratie in 1974 werd Averoff minister van buitenlandse zaken in de regering van Karamanlis.

Hij heeft zich altijd zeer betrokken gevoeld bij Metsovo. Hij droeg bij aan de economische en sociale ontwikkeling van de streek. Hij zorgde voor de bouw van 100 scholen in de provincie Ioannina. In Metsovo opende hij het Tossizza museum, een skicentrum, een kaasfabriek en een houtzagerij. Verder bekommerde hij zich om de restauratie van enkele kloosters in de omgeving.

Daarnaast was hij wijnboer. Zijn wijngaarden zijn de hoogste in Europa en Averoff introduceerde in Griekenland de Cabernet Sauvignon, die op deze hoogte goed gedijt. De druivenoogst is goed voor 350.000 flessen Katogiwijn per jaar.

We lopen door de kelders en de rode gloed van het kostelijk vocht tinkelt ons overal tegemoet. Zelfs in gesloten toestand verspreiden de flessen een rozige warmte. Met moeite scheuren we ons los.

Verder gaat het weer, nu naar Vergina naar de koningsgraven. In Vergina is een grafveld van meer dan een vierkante kilometer ontdekt met honderden graven. In

1977 is daarbij een groot tumulusgraf blootgelegd door de Griekse archeoloog Andronikos, die drie jaar op deze plek heeft gegraven.

De tumulus is 100 meter in doorsnee en 12 meter hoog.

Er zijn vier graven aangetroffen; één ervan was geplunderd, maar is toch zeer waardevol door de muurschilderingen, die daarin zijn gevonden.

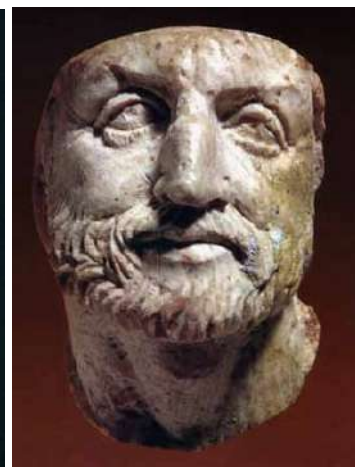
In de andere drie graven zijn veel

kostbare voorwerpen gevonden, zoals gouden grafkistjes met overblijfselen van botten, gouden diademen, gouden en zilveren gebruiksvoorwerpen, ijzeren harnasdelen met gouden versieringen.

Door deze vondsten heeft men kunnen vaststellen voor welke personen deze graven waren bedoeld.

Het eerste graf zou bestemd zijn geweest voor Amyntas III, de vader van Philippus II. In dit graf is een prachtig fresco gevonden dat de roof van Persefone door Hades voorstelt. Haar moeder Demeter zit in een hoekje te treuren.

In het tweede graf vond men temidden van kostbaarheden enkele beenbeschermers, waarvan de ene korter was dan de andere. Toen men ook nog merkte dat aan de schedel één oogkas beschadigd was, moest het wel om Philippus gaan. Deze had één korter been en bij leven een pijlschot in zijn oog gekregen.

Ook in dit graf werd in een marmeren sarcofaag een gouden grafkistje gevonden met de verbrande botten van een jonge vrouw, waarschijnlijk één van de vrouwen van Philippus.

Het derde graf wordt toegeschreven aan Alexander IV, (zoon van Alexander de Grote) en zijn moeder, de Iraanse Roxanne.

Omdat het om koningsgraven ging concludeerde men dat deze plaats Aigai moest zijn. Aigai werd in de 7e eeuw v. Chr. als hoofdstad van Macedonië gesticht en hoewel in de vijfde eeuw v. Chr. Pella de hoofdstad werd bleef men koningen en edelen nog steeds in Aigai begraven. Later werd de naam veranderd in Vergina Aigai.

Onder andere op het gouden grafkistje van Philippus is een "zon van Vergina" te zien, een zon met zestien stralen. Dit is nog altijd het symbool van de Griekse provincie Macedonië.

Het is een prachtig museum. Men heeft met een gigantisch betonnen dak de originele vorm van de tumulus teruggebracht. De grafvondsten staan opgesteld in vitrines op de begane grond. Van daaruit lopen trappen naar beneden naar de verschillende graven. Je mag er niet in, maar de toegangsdeuren met hun Dorische zuilen en mooie kleuren zijn wel te bewonderen.

Dit was weer een fantastische dag met een zeer gevarieerde invulling. Veel gezien en veel genoten.

Ik sta versteld van de moderne musea. Niet alleen de architectuur is indrukwekkend, ook de manier waarop de stukken staan opgesteld is schitterend.

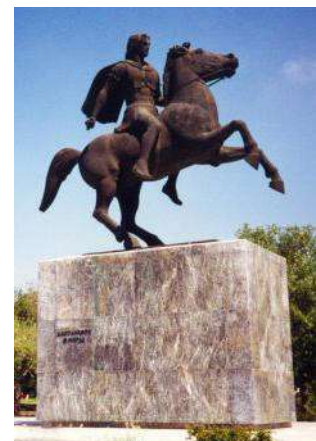
Veertig jaar geleden was in dit land een museum een oud huis met een rommeltje erin. Ik was er van overtuigd dat Grieken na

hun tempels nooit meer iets gebouwd hadden dat ook esthetisch de moeite waard was. Ik heb mijn oordeel herzien.

Jeanne.

Woensdag 19 oktober.

Na een stevig ontbijt vertrekken we naar het Aristotelesplein, vlak aan zee. Helaas is Jeanne niet mee vanwege knieproblemen. Naast het plein staat een standbeeld van een ruiter te paard voorstellende Alexander de Grote op zijn paard Bucephalus. Cor vertelt ons hoe Alexander als enige Bucephalus (ossekop) wist te berijden en te temmen omdat hij had gemerkt dat het paard schrok als iemand hem van de zonzijde naderde, van de bewegende schaduwen op de grond. Door het paard met zijn hoofd van de zon af te wenden en er dan van achteren op te springen kon hij het paard in bedwang krijgen. Alexander bereed Bucephalus tijdens zijn veldtochten in Azië. Bucephalus stierf uiteindelijk bij Taxila in het huidige Pakistan.

Dan volgt een lesje geschiedenis over de stad. Thessaloniki werd door Cassander gesticht in 315 v.Chr. Hij noemde de stad naar zijn vrouw Thessalo-nikè, dochter van Philippus II (Philippus II gaf haar deze naam na zijn overwinning (nikè) op Thessalië). Thessaloniki was in de Romeinse tijd de hoofdstad van de provincie Macedonië en lag aan de grote weg van Rome, via Brindisi naar Constantinopel (de Via Egnatia). Cicero werd door Nero naar Thessaloniki verbannen. Paulus heeft Thessaloniki tweemaal bezocht om het evangelie te preken, eerst vooral onder de Joden en later aan eenieder die maar horen wilde. Na de Romeinse tijd raakte de stad in verval en omstreeks 1430 werd ze door de Turken veroverd. De kerken werden tot moskeeën omgebouwd. Er leefde een grote joodse gemeente, die in 1912, toen de Grieken Thessaloniki weer in handen kregen, ongeveer 50% van de bevolking vormde. Na 1912 werden de moskeeën weer als orthodoxe kerken ingericht, vooral na 1922 toen er een grote uitruil (etnische zuivering) plaats vond tussen Grieken uit Turkije en Turken uit Griekenland. In 1917 werd de stad getroffen door een grote brand, die vrijwel de gehele oude binnenstad verwoestte. Met behulp van buitenlandse stedenbouwkundigen werd een nieuw stadsplan ontworpen met enige pretentie om de boulevards van Parijs als model te gebruiken. Onder invloed van geldgebrek en de invasie van gevluchte Grieken uit Turkije bleven de brede boulevards beperkt tot eentje langs zee en een paar daar loodrecht op het binnenland in. De laatsten werden naarmate zij verder van de kust kwamen geleidelijk smaller. Tot zover het geschiedkundige overzicht. Onze geliefde Argyro meldt ons dat vandaag alle ambtenaren staken. Het is dus een beetje afwachten wat er open zal zijn. Een aantal te bezoeken musea zullen zeker dicht zijn maar Cor weet ons te troosten: er zijn nog genoeg kerken te bekijken en het geplande museum zullen we op de laatste dag nog kunnen zien.

De groep zet zich dan in beweging, steekt wat ongedisciplineerd een drukke straat over, waarna we ons eerste kerkje van vandaag mogen betreden: de Panagia Chalkeon, de kerk van de koperslagers, uit de tijd van de Noormannen (1028) die hier vanuit Zuid-Italië en Epirus terecht waren gekomen. Deze kerk was van steen, mooi metselwerk en was in 1917 dus niet verbrand. Van 1430 tot 1912 moskee. In de kerk is een dienst gaande dus we blijven maar even.

Dan op naar de Demetrioskerk. Onderweg passeren we de resten van de Romeinse agora, teruggevonden bij de bouwwerkzaamheden na de grote brand. Wat resten van

zuilen-
galerijen een
klein Odeion
en, heel
aardig, de
resten van
een badhuis.
Gezellige
kuipstoeltjes
in een rondje

met een dieper stukje voor de voeten. Je ziet de notabelen al badderend de lokale politiek en de schandaaltjes doornemen.

Even later zijn we bij de Demetrioskerk. Demetrios leefde in de tijd van de grote christenvervolger Diocletianus. Hier regeerde zijn onderkeizer Galerius (tot 311 n.Chr.) die later werd opgevolgd door Licinius, die zelf weer als co-keizer regeerde met Constantijn. Onder Galerius werd Demetrios gemarteld en in het badhuis door soldaten gespietst en in een put geworpen. De kerk is later boven het badhuis gebouwd, de putrand is in de kerk nog te zien. In de kerk zijn mozaïeken te zien van Demetrios als militair en als senator. De put leverde eerst heilig water en later, welriekende lucht. Het is een grote kerk, met een aparte vrouwenloge. In de kerk was net een dienst geweest. Terwijl we er zijn worden er fikse stukken brood uitgedeeld. Ik neem aan dat dit de eucharistieviering betreft. Zoals vaak in orthodoxe kerken is het aanzien rommelig, er staat o.a. een ladder midden in het gangpad. De crypte is dicht vanwege een staking. Merkwaardig dat de dienaren God's ook staken.

Op naar de kerk van de profeet Elias. Vrijwel geheel nieuw, klein maar met een

prachtige architectuur. Binnen niet veel bijzonders.

Dan volgt, wat hoger gelegen, een heel oude kloosterkerk behorend bij het klooster van Latomou en gewijd aan de heilige (Osios) David. Het kerkje dateert uit de 5^e de eeuw en heeft buiten een primitieve klokkentoren. Binnen worden we ontvangen door een heel oud en zwaar door reuma aangetast vrouwtje. Er is een mozaïek met een heel jonge baardloze Christus figuur en dieren van de Apocalyps. Volgens de traditie is het mozaïek betaald door Theodora, de dochter van Galerius. Aan haar vader zou

zij gezegd hebben dat ze een badhuis financierde (figuurlijk : van de ziel). Toen één en ander uitkwam werd zij ter dood gebracht. Galerius liet zich overigens op zijn sterfbed dopen, wellicht dat er bij de oude heer toch iets was blijven knagen. Verder zijn er fresco's van de geboorte van Jesus en van een doopscène in de Jordaan. Christus legt de bijl aan de boom van het joodse geloof. Osios David was een heilige uit de 6e de eeuw, die in een amandelboom leefde. Het oude vrouwtje legt ons uit : een heilige is Hagia als hij gemarteld is, anders is hij een Osios. Er is geurige amandelolie te koop. Argyro, die hoofdpijn heeft krijgt van het vrouwtje wat olie op haar voorhoofd gesmeerd, een vriendelijk gebaar dat zeker tegen de hoofdpijn zal helpen.

We beginnen naar koffie te verlangen maar eerst moeten we nog verder naar boven opdat we de oude stadsmuur uit de tijd van keizer Theodosius (400 n.Chr.) kunnen zien. Ongeveer 400 meter is bewaard gebleven. Dan eindelijk de koffie, in een

etablissement waar we buiten in de zon kunnen zitten. Lekker in de zon zittend laten we onze benen even rusten. Jan en Ad raken in gesprek met een ambtenaar die ook graag in het zonnetje hier van zijn stakingsdag geniet. We lopen weer terug naar beneden en pakken de kerk van de heilige Nicolaas van de weeskinderen (uit 1300 n.Chr.) mee.

Er zijn fresco's met scènes uit het leven van de heilige, o.a. met de heilige op een schip in de storm, die hij tot rust weet te brengen, vandaar dat hij beschermheilige van de zeelui is. Ook geeft hij geld voor de bruidsschat van arme meisjes om ze te behoeden voor prostitutie. Dit is de basis voor de heilige als kindervriend. De heilige Nicolaas weet ook het leven van drie ter dood veroordeelde generaals te redden door met zijn paard in een nacht van Myra naar Constantinopel te reizen.

In de kerk is een bijzonder aardig tafereel te zien met een uitbreiding van het bekende verhaal van Hiëronymus die bij een leeuw een doorn uit zijn poot haalt. Volgens de legende werd een ezel van Hiëronymus geroofd door ruiters op kamelen.

Hiëronymus verdenkt de leeuw ervan de ezel te hebben opgegeten. We zien op het fresco hoe de beledigde leeuw de ezel terughaal en hem met de teugels in zijn bek terugleidt naar Hiëronymus. Een aandoenlijk verhaal.

Voordat we gaan lunchen, moeten we

eerst nog het geboortehuis van Mustapha Kemal Pasha Atatürk bezichtigen, na eerst uitvoerig te zijn gescreend. Binnen zien we de gebruiksvoorwerpen van een welgesteld Turks gezin uit omstreeks 1900. Veel portretten. Vader Kemal kijkt ons

achterdochtig aan. De jonge Mustapha heeft een Duitse officiersknevel, wel met een zwart Nehru hoedje.

Dan gaan we op zoek naar een goed restaurant waar we de lunch kunnen gebruiken. We volgen de boulevard richting zee. De stad ziet er door alle afvalhopen vanwege de staking van de vuilnisdienst extra armoedig uit. Het is duidelijk dat Thessaloniki geen Parijs is. Er zijn niet veel restaurants dus we lopen wel even voordat we iets vinden. Maar uiteindelijk lukt het een geschikt en zonnig terras te vinden. Aangezien de Hagia Sophia, die voor de middag op de rol stond, wegens de staking dicht is blijven we wat langer op ons terras zitten.

Als we eindelijk de kuierlatten weer aantrekken lopen we naar de Rotonda, vroeger bedoeld als mausoleum voor Galerius, later gebruikt als kerkje gewijd aan de heilige

Georgios.

We zien ook de

schamele resten van het reusachtige paleis van Galerius en de resten van een grote boog, oorspronkelijk in vier richtingen, met sterk verweerde sculpturen, gebouwd ter ere van de overwinning van Galerius op de Perzen (297 n.Chr.) en het huwelijk van Galerius met de dochter van Diocletianus. Je kunt nog wel enige scènes herkennen, onder andere de offer - en strijdscènes met olifanten. Helaas dus sterk verweerd. Wegens de staking zijn dus de Hagia Sophia en ook de kathedraal van Gregorius Palamas, de latere stichter van het klooster van Athos, dicht. We krijgen de rest van de middag vrij en kunnen nog wat langs de zeeboulevard lopen. We verkiezen echter om op een terrasje nog van een drankje te genieten.

Daarna was een ieder vrij om op eigen gelegenheid te gaan dineren. Met een klein groepje hebben wij in een visrestaurant, heel toepasselijk Thalassa genaamd, gezellig en lekker gegeten.

Elly, Mieneke en Sven.

Donderdag 20 oktober.

8.50 bus vertrekt uit Thessaloniki naar Pella.

Pella was de hoofdstad van het koninkrijk Macedonië (4e eeuw v.Chr.) De hoofdstad lag aan de lagune (nu niet meer). Daardoor was het goed verdedigbaar, zoals beschreven door Vergilius en Livius. Macedonische vorsten: Archelaos, Philippus II en Alexander.

Pella gesticht door Archelaos (410 v.Chr.) Deze wilde een volwaardige stad, gelijk aan andere Griekse steden, want Macedonië werd achtergesteld. Heeft een moderne krijgsmacht met "sarissa" (lange lansen). Archelaos was een kunstminnaar. Hij hield van toneelspel, o.a. van Phaedra en de Bacchanten door Euripides.

Pella was 300 jaar een bekend centrum in de wereld. De stad was zeer goed georganiseerd en had een ondergronds watersysteem en huizen met twee etages. Men vereerde er de Griekse goden.

De stad is de geboorteplaats van Alexander de Grote, zoon van Philippus II en de Epirotische prinses Olympias. Philippus werd vermoord en opgevolgd door Alexander (356-323 v.Chr.). Alexander voerde oorlog tegen Darius III.

Pella werd in 168 v.Chr. geplunderd door de Romeinen en de buit werd vervoerd naar Rome.

De stad werd getroffen door aardbevingen en verdween.

In 1856 werd de site ontdekt door Leon Heuzey.

Museum - Mozaïek vloeren, gevormd door kiezelstenen, marmer en lood en klei voor de afbakening.

- Het huis van Dionysos met mozaïek 'de leeuwenjacht' (Alexander werd tijdens de leeuwenjacht gered door een vriend). Dit huis bestond uit twee atria.
- Huis van Helena. Mozaïek met jachttafereelen.
- In latere Hellenistische periode, een hoofd van Alexander. Dit hoofd staat karakteristiek omhoog geheven .
- Verder zijn er objecten gevonden; terracotta vrouwenfiguurtjes en vazen en potten en een stèlè met moeder en kind; een bronzen arm en gouden juwelen.

Opgraving Pella. De site was een gebied van 485 hectare. Hier vinden we een stadion, Odeion, huis van Dionysos. Of eigenlijk, overblijfselen van het huis van Dionysos, met een geometrische mozaïek vloer. Rond het huis de stoa met Ionische zuilen. De agora en verder op de heuvel het paleis dat nog moet worden opgegraven. Het huis van Helena met een groot mozaïek van de ontvoering van Helena, een jachttafereel en een gevecht tussen Grieken en amazones. Pella had een Hippodamisch stratenplan : parallelle straten die elkaar loodrecht snijden.

Hierna gaan we lunchen.

Museum Dion. Veel beelden, o.a., Zeus met bliksem in de hand. Waterorgel (3e eeuw v.Chr.) kwam uit Egypte. Het was een dubbelklavier maar kon ook automatisch spelen.

Dion is een archeologische vindplaats (4e eeuw v.Chr.) De naam is afgeleid van Dios (= Zeus). Het was een heilige plek voor de Macedoniërs. De vlakte was een legerplaats voor Philippus II.

Er is een Zeus tempel, theater en stadion gevonden, die gebouwd werden in de Romeinse tijd.

Archeologisch park.

Demeter complex (4e eeuw v.Chr.). Een Zeus tempel met ruimten voor votief geschenken.

Isis tempel. Het altaar is het enig overgeblevene na de vloedgolf. Er zijn 'voetstappen' in de tempel gevonden.

Odeion. Klein theater ook voor lezingen.

Openbaar toilet. Iedereen moest een kaartje kopen. Een goot met vers water.

Villa Dionysos. Zeer groot complex met baden, bibliotheek en vijvers. Er waren bijeenkomsten voor negen personen aan een ronde tafel. Voor de heren waren er divans, voor de vrouwen een kruk in de hoek

Baden voorzien van ondergronds, heet water.
Tropaion. De beeldengalerij.

Een hellenistisch theater met een ondergrondse trap in het midden. Hier was de première van de Bacchanten van Euripides (400 v.Chr.). Er waren draaiende panelen en Zeus kwam uit de lucht. Leda en de Zwaan "mozaïek". Romeinse Basilica.

Olympus. Tijdens de busrit krijgen we een deel van het Homerus verhaal te horen. We lopen op de flanken van de Olympus, wetend dat de goden op ons neer zien. Overdonderd door informatie, over goden en godinnen, koningen en het Macedonische volk gaan wij weer met de bus terug naar Thessaloníki.

Godelieve en Marly.

Nadat iedereen zich heeft opgefrist spoeden wij ons naar Restaurant 1901. Cor heeft ons al verteld dat om 21.30 een alleraardigst bandje zal optreden. Het restaurant zit dan ook propvol jongeren. Zoals gebruikelijk wordt Cor door één van de groep toegesproken. Jan als nieuweling is de "gelukkige". Met het bandje in gedachten steekt hij dan ook meteen van wal:

Cor is de Atatürk van de reiswereld. Aristoteles wilde wel met Cor op de foto (zie laatste bladzijde van het reisverslag) en Cor wordt benoemd tot de best geklede reisleader van 2011. Cor krijgt een boekje dat ik gekocht had in het Cycladen museum en de bekende envelop met inhoud. Hierop neemt Cor het woord en tenslotte Argyro.

Hierna kan de ober eindelijk het voorgerecht (vishapjes) opdienen! Het hoofdgerecht is ook vis. Intussen is het bandje gaan spelen wat zeker een goede sfeer gaf vooral toen ze Zorba van Theodorakis speelden. Maar de koffer moet nog worden gepakt, dus we moeten weer terug naar het hotel.

Olga.

Vrijdag 21 oktober.

voor ons de laatste ochtend in Griekenland.

Om 8.30 uur in het bekende tempo op weg naar de Aya Sophia. Onderweg zien we

kapotte etalageruiten maar het huisvuil wordt weer opgeruimd en de straten worden geveegd. De stad zal niet in een dag schoon zijn maar er is een begin gemaakt. De Aya Sophia (650) ligt - met een groot plein ervoor - enkele meters beneden straatniveau. Hij is gebouwd op een Romeinse basilica. In de 16^e eeuw werd de kerk een moskee maar in 1912 kwam hij weer in handen van de christenen. In het gouden apsismozaïek achter en

boven de iconostase zijn de madonna met kind afgebeeld. Heel mooi zijn de kristallen luchters met griffioenen.

Daarna op weg naar de Witte Toren aan het einde van de boulevard aan zee gelegen.

Waarschijnlijk werd deze omstreeks 1425 aan de haven gebouwd als verdedigingstoren in de stadsmuren. De stad werd in 1430 door de Turken ingenomen. Door de sultan werden christenjongens bij hun ouders weggehaald en opgesloten - zij vormden de elitetroepen. Een deel van deze Janitsaren kwam in opstand en werd in de toren afgemaakt - de toren die daarna Bloed Toren genoemd werd, is later witgekalkt. We klimmen naar boven - slechts 30 meter en genieten van het uitzicht over de stad en de zee. Op de terugweg is op elke verdieping een kleine tentoonstelling over

Thessaloniki te zien.

Op weg naar het museum zien we een standbeeld van Alexander de Grote te paard.

Het Archeologisch Museum:

In de afdeling "Het goud van Macedonië" zien we prachtige gouden voorwerpen en sieraden. Alles zeer verfijnd en met verschillende technieken gemaakt.

Veel voorwerpen werden meegegeven in de graftomben. Een tombe uit Aineia van een moeder en kind (350 - 325 v. Chr.) is ingericht als een huiskamer met decoraties aan de muren en een fries met bloemen.

We zien de grote marmeren deuren van een Macedonisch graf uit Aghia Paraskevi - er zit aan de binnenkant zelfs een slot op!

Het hoogtepunt van het museum is het Dervini wijnvat, met de as van eigenaar Astion. Het vat is van brons met een hoog percentage tin vandaar de gouden kleur en is gedecoreerd met het heilige huwelijk van Dionysus en Ariadne. Rond het paar zien we saters en bacchanten dansend of zittend, half slapend van dronkenschap. Het lijken wel renaissancefiguren te vergelijken met de afbeeldingen op de deuren van het Baptisterium in Florence van Ghiberti. De figuren zijn voor een deel "geklopt", dat wil zeggen met een hamer uit een plaat gedreven.

Natuurlijk zijn er in de omgeving van Thessaloniki veel Romeinse graven gevonden. Ook hierin gebruiksvoorwerpen voor de doden waaronder glas. Let wel dit is na een kleine tweeduizend jaar vaak nog helemaal gaaf!! De rijkdom van de Romeinen kunnen we ook terugzien in de mooie huizen met prachtige mozaïekvloeren.

We zien een vloer van een feestzaal met de afbeelding van het heilige huwelijk van Dionysus en

Ariadne (3^e eeuw n.Chr.) Ariadne ligt op een rustbed en Dionysus leunend op een sater nadert dit huwelijksbed.

Verderop wordt onze aandacht getrokken door het beeld van de eerste keizer van Rome - Augustus. Op blote voeten, half naakt een indrukwekkende figuur. In dit museum kun je nog uren verblijven maar we gaan aan de koffie - heerlijk buiten.

Veel tijd voor het Museum van de Byzantijnse Cultuur hebben we niet. Ieder gaat in haar of zijn eigen tempo langs verschillende onderwerpen. De vroeg christelijke kerk met: de kerk van St.

Demetrius uit Thessaloniki (5-6^e eeuw). Vroeg christelijk stad met prachtige mozaïekvloeren waar ik "uren" naar kan kijken. Beschilderde muren 4-7^e eeuw. Je ziet grote basilica's en het paleis van de bisschop. Het kerkhof buiten de muren. Ook hier beschilderde tombes met giften voor de doden.

Verderop prachtige schalen

met kleuren die toch uniek zijn voor die tijd. Veel verder ben ik niet gekomen, ben langs de Byzantijnse kunst inclusief al de iconen naar de uitgang "gerend".

In het restaurant een meer dan voortreffelijke lunch met op de achtergrond jazz (speciaal voor onze leeftijd). Na de lunch met de bus naar het vliegveld.

Meike.

Deelnemers

Martje Bakkum		070 5115341	martjeb@ziggo.nl
Jos Beek		071 5312228	josbeek@casema.nl
Wim de Boer		070 3996929	wdeboer@ziggo.nl
Marly Dirksen		071 5173316	marlydirksen@versatel.nl
Wicky Eekhof		071 5126508	wickyeekhof@casema.nl
Conny en Ad Melman	 	071 5612179	dr.apmmelman@kpnplanet.nl
Meike Nieuwenhuizen		071 5172478	nieu.kam@casema.nl
Jeanne van Ommeren		071 5144425	h.a.vanommeren@casema.nl
Eileen Paalman		070 5112543	paalcub-c@telfort.nl
Godelieve Schreuder		033 4632428	
Annekee en Jan Tjoeng	 		tjoeng.consultancy@hetnet.nl
Olga Verlinden		070 5116577	olgaverlinden@gmail.com

Mieneke Visser

0251650767 visserduparc@zonnet.nl

Elly en Sven
Warnaar

071 5237462 sowarnaar@ziggo.nl

o.l.v. Cornelis Jonkman

In de bus op weg naar het vliegveld bedankt Cor onze chauffeur en Argyro. De chauffeur was heel attent en dacht mee met Argyro. Ze hadden tijdens de lunch onze bagage al opgehaald in het hotel en dat scheelde weer in tijd. Argyro was duidelijk enorm gegroeid ten opzichte van vorig jaar. Toen was ze nog het verlegen meisje, nu een volwassen vrouw die al bij de eerste begroeting de reizigers van vorig jaar direct herkende.

De groep was deze reis aanzienlijk kleiner, wat soms toch wel comfortabel was. De stemming was uitstekend en iedereen ging met iedereen om. Wel jammer dat ook dit jaar de Akropolis weer gesloten was door een staking, maar verder heeft het programma bijna geen last gehad van stakingen. Argyro volgde de actuele stand van zaken en zo nodig werd er geschoven in het programma.

Wat kunnen wij doen voor het veel geplaagde Griekenland? Laten we allemaal alleen nog maar Griekse olijven, olijfolie en pistachenoten kopen. Griekenland heeft mijn hart gestolen. De Griekse bevolking is zo aardig en wat hebben wij lekker gegeten!

Olga